

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.70.91-101>

УДК 727.14, 727.15

Осичанський Віктор Володимирович,

аспірант кафедри архітектурного проєктування цивільних будівель і споруд,

Київський національний університет будівництва і архітектури

osychanskyi_vv@knuba.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0009-1645-6946>

ВПЛИВ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Анотація: у публікації розглядається вплив архітектурного середовища на розвиток дітей з особливими потребами. Проаналізовано, як правильно спроектовані простори можуть сприяти фізичному, емоційному, соціальному та когнітивному розвитку таких дітей. Особлива увага приділяється універсальному дизайну, який забезпечує доступність, безпеку та комфорт для всіх користувачів. У публікації також обговорюються конкретні приклади архітектурних рішень, що сприяють інтеграції дітей з особливими потребами в суспільство, знижують рівень стресу та підвищують їхню мотивацію до навчання та соціальної взаємодії. Дослідження підтверджує важливість врахування архітектурних аспектів при створенні інклюзивного середовища, яке сприяє гармонійному розвитку дітей з особливими потребами.

Ключові слова: архітектурне середовище; універсальний дизайн; інклюзивне середовище.

Постановка проблеми. Тема впливу архітектурного середовища на розвиток дітей з особливими потребами є надзвичайно актуальною, оскільки, архітектурне середовище, яке враховує потреби дітей з інвалідністю, сприяє їхній соціальній інтеграції та рівним можливостям у навчанні та розвитку [3-5]. Це включає доступність будівель, класних кімнат, ігрових майданчиків та інших просторів. Доступне та зручне середовище позитивно впливає на емоційний стан дітей, знижуючи рівень стресу та тривожності [7]. Це сприяє кращій адаптації та соціалізації. Впровадження принципів універсального дизайну в освітні заклади забезпечує комфортне та безпечне середовище для всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних можливостей [7]. Це включає використання спеціальних меблів, адаптованих навчальних матеріалів та технологій. В Україні існують нормативно-правові акти, які регулюють питання доступності та універсального дизайну в освітніх закладах [7]. Це сприяє створенню умов для рівного доступу до освіти для всіх дітей. Ці аспекти підкреслюють важливість створення

архітектурного середовища, яке враховує потреби дітей з особливими потребами, для їхнього гармонійного розвитку та інтеграції в суспільство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наведені фактори впливу архітектурного середовища на розвиток дітей з особливими потребами – спираються як на власні дослідження [6] та [14; 15], так і на: нормативно-законодавчу базу [1; 2] та [3-5], дослідження інших авторів [7-13].

Метою публікації є дослідження та аналіз того, як архітектурне середовище може сприяти гармонійному розвитку дітей з особливими потребами.

Основна частина. Значення архітектурного середовища для розвитку дітей. Спеціальні заклади дошкільної освіти (СЗДО) є важливою складовою системи освіти осіб з особливими потребами в Україні [14]. Архітектурне середовище відіграє важливу роль у розвитку дітей, впливаючи на їхнє фізичне, емоційне та соціальне благополуччя. Зміни в сучасних підходах до дошкільної освіти вимагають адаптації архітектурної організації дошкільних закладів [6]. Добре спроектовані простори сприяють активному способу життя дітей. Наприклад, наявність безпечних ігрових майданчиків, спортивних зон та просторих класних кімнат стимулює фізичну активність і розвиток моторики [1; 2]. Затишне та естетично привабливе середовище може знижувати рівень стресу та тривожності у дітей. Використання природного освітлення, яскравих кольорів та природних матеріалів створює позитивну атмосферу. Інклюзивні простори, які враховують потреби всіх дітей, сприяють їхній соціалізації та взаємодії. Це особливо важливо для дітей з особливими потребами, які можуть відчувати себе більш комфортно та впевнено в доступному середовищі. Архітектурне середовище може стимулювати навчання та розвиток мислення. Наприклад, інтерактивні зони, навчальні лабораторії та бібліотеки сприяють розвитку інтересу до знань та творчості. Безпечне середовище є основою для здорового розвитку дітей. Це включає наявність безпечних виходів, відсутність небезпечних матеріалів та конструкцій, а також забезпечення належного нагляду.

Особливості розвитку дітей з особливими потребами. Розвиток дітей з особливими потребами має свої унікальні особливості, які варто враховувати для забезпечення їхнього гармонійного зростання та інтеграції в суспільство. Кожна дитина з особливими потребами має свої унікальні потреби та можливості. Важливо розробляти індивідуальні плани розвитку, які враховують ці особливості. Чим раніше починається підтримка та корекційна робота, тим кращі результати можна досягти. Раннє втручання допомагає зменшити або компенсувати розвиткові затримки. Інтеграція дітей з особливими потребами в загальноосвітні заклади сприяє їхній соціалізації та розвитку навичок взаємодії з однолітками. Це також допомагає формувати толерантність та розуміння у

суспільстві. Діти з особливими потребами часто потребують додаткової психологічної підтримки для подолання стресу, тривожності та інших емоційних труднощів. Психологи та соціальні працівники можуть допомогти їм адаптуватися до різних життєвих ситуацій. Для дітей з фізичними обмеженнями важлива регулярна фізична реабілітація, яка допомагає покращити їхні рухові навички та загальний стан здоров'я. Використання адаптованих методик навчання та спеціальних технологій може значно покращити процес навчання для дітей з особливими потребами. Це можуть бути, наприклад, альтернативні методи комунікації, спеціальні навчальні матеріали та технології. Родини дітей з особливими потребами також потребують підтримки та консультування. Це допомагає їм краще розуміти потреби своїх дітей та ефективно взаємодіяти з ними.

Вплив універсального дизайну на розвиток дітей з особливими потребами. Універсальний дизайн забезпечує доступність і безпеку фізичних просторів, що сприяє активному способу життя дітей з особливими потребами. Наприклад, наявність пандусів, ліфтів та спеціально обладнаних ігрових зон дозволяє дітям з обмеженими можливостями брати участь у фізичних активностях на рівні з іншими дітьми [3-5]. Затишне та естетично привабливе середовище, створене за принципами універсального дизайну, може знижувати рівень стресу та тривожності у дітей. Використання природного освітлення, яскравих кольорів та природних матеріалів створює позитивну атмосферу, що сприяє емоційному благополуччю [3-5]. Інклюзивні простори, які враховують потреби всіх дітей, сприяють їхній соціалізації та взаємодії. Це особливо важливо для дітей з особливими потребами, які можуть відчувати себе більш комфортно та впевнено в доступному середовищі. Такі простори сприяють формуванню толерантності та взаєморозуміння серед дітей [3-5]. Архітектурне середовище, створене за принципами універсального дизайну, може стимулювати навчання та розвиток мислення. Наприклад, інтерактивні зони, навчальні лабораторії та бібліотеки сприяють розвитку інтересу до знань та творчості [3-5]. Універсальний дизайн забезпечує безпечне середовище, яке є основою для здорового розвитку дітей. Це включає наявність безпечних виходів, відсутність небезпечних матеріалів та конструкцій, а також забезпечення належного нагляду [3-5].

Доступність та безпека архітектурного середовища є важливими аспектами сучасного дизайну та архітектури. Вони забезпечують комфортне та безпечне середовище для всіх користувачів, включаючи людей з обмеженими можливостями.

Доступність архітектурного середовища означає створення умов, за яких усі люди, незалежно від їх фізичних можливостей, можуть вільно пересуватися та користуватися об'єктами інфраструктури. Це включає:

— безбар'єрний доступ (відсутність фізичних перешкод, таких як сходи без пандусів або вузькі дверні прорізи).

— універсальний дизайн (підхід, який передбачає створення продуктів і середовищ, що можуть використовуватися всіма людьми без необхідності адаптації або спеціалізованого дизайну [3-5]).

— інклюзивність (забезпечення рівних можливостей для всіх користувачів, включаючи людей з інвалідністю [3-5]).

Безпека архітектурного середовища включає заходи, спрямовані на захист користувачів від потенційних небезпек. Це може включати:

— протипожежні заходи: (системи пожежної сигналізації, евакуаційні виходи та плани евакуації).

— структурна безпека: (використання міцних матеріалів і конструкцій, що витримують навантаження та природні катастрофи).

— ергономіка (проектування середовища, яке мінімізує ризик травм і забезпечує комфортне використання [8]).

Безпека та функціональність є ключовими при проектуванні дошкільних закладів [15]. Важливість розвитку доступного та безпечного архітектурного середовища має багато переваг, як у соціальній, так і в економічній сфері. Це сприяє інтеграції всіх членів суспільства, підвищує якість життя та забезпечує рівні можливості для всіх [3-5].

Приклади успішних архітектурних рішень для дітей з особливими потребами. Інклюзивні школи в Україні. У рамках українсько-канадського проекту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» було розроблено навчально-методичний посібник, який містить рекомендації щодо архітектурної доступності шкіл. Ці рекомендації включають облаштування вестибюлів, туалетних кімнат, приміщень та спортивних майданчиків для комфортного та безпечного перебування дітей з інвалідністю [3-5].

Центр раннього розвитку в Канаді. У Канаді було створено центр раннього розвитку для дітей з особливими потребами, який враховує всі аспекти універсального дизайну. Центр обладнаний спеціальними сенсорними кімнатами, адаптованими ігровими зонами та навчальними приміщеннями, що сприяє всебічному розвитку дітей [3-5].

Школа для дітей з аутизмом у США. У США було побудовано школу, спеціально призначену для дітей з аутизмом. Архітектурне середовище цієї школи враховує сенсорні потреби учнів: використання м'яких кольорів,

звукоізоляції та спеціальних сенсорних зон допомагає дітям відчувати себе комфортно та знижує рівень стресу [3-5].

Інклюзивні ігрові майданчики в Європі. У багатьох європейських країнах створюються інклюзивні ігрові майданчики, де діти з різними фізичними можливостями можуть грати разом. Такі майданчики обладнані спеціальними гойдалками, пандусами та іншими елементами, що забезпечують доступність для всіх дітей [9].

Вплив архітектурного середовища на різні аспекти розвитку дітей з особливими потребами. Архітектурне середовище відіграє важливу роль у розвитку дітей з особливими потребами, впливаючи на їх фізичний, когнітивний, емоційний та соціальний розвиток.

Вплив на фізичний розвиток:

— доступність та безпека (важливо забезпечити безбар'єрний доступ до всіх приміщень та зон. Це включає пандуси, ліфти, широкі дверні прорізи та спеціально обладнані санвузли. Безпечне середовище зменшує ризик травм і дозволяє дітям вільно пересуватися [10]).

— стимуляція рухової активності (спеціально обладнані ігрові та спортивні майданчики, адаптовані для дітей з різними потребами, сприяють розвитку м'язової сили, координації та витривалості. Наприклад, використання спеціальних тренажерів та сенсорних зон допомагає дітям розвивати фізичні навички [3-5]).

— сенсорна стимуляція (використання різних текстур, кольорів та форм у дизайні інтер'єрів допомагає розвивати сенсорні навички дітей. Це особливо важливо для дітей з порушеннями зору або слуху, оскільки такі елементи можуть компенсувати сенсорні дефіцити [10-11]).

— інклюзивність (архітектурне середовище повинно сприяти соціальній інтеграції дітей з особливими потребами. Наприклад, наявність спільних ігрових зон та місць для групових занять сприяє розвитку комунікативних навичок та співпраці [3-5]).

Вплив на психологічний розвиток:

— емоційний комфорт (гармонійне та естетично привабливе середовище сприяє емоційному благополуччю дітей. Використання природного освітлення, теплих кольорів та природних матеріалів може створювати відчуття комфорту та безпеки [12]).

— соціальна інтеграція (архітектурне середовище, яке сприяє взаємодії, допомагає дітям розвивати соціальні навички. Наявність спільних ігрових зон та місць для групових занять сприяє розвитку комунікативних навичок та співпраці [13]).

— психологічна підтримка (спеціально обладнані приміщення для релаксації та сенсорної інтеграції можуть допомогти дітям з особливими потребами знижувати рівень стресу та покращувати емоційний стан [11]).

Вплив на соціальний розвиток:

— інклюзивність та доступність (архітектурна доступність, як і доступність в інших сферах, підвищує шанси дітей здобути освіту, користуватися громадськими послугами та брати участь у різних соціальних, культурних та оздоровчих заходах [3-5]. Це сприяє їхній активній участі в соціально-економічному та політичному житті суспільства [11]).

— соціальна інтеграція (добре спроектовані простори сприяють соціальній взаємодії та інтеграції дітей з особливими потребами. Наприклад, наявність спільних ігрових зон та місць для групових занять допомагає дітям розвивати комунікативні навички та співпрацю [3-5]).

— сприяння незалежності (архітектурні рішення, що забезпечують безбар'єрний доступ та зручність використання, сприяють розвитку незалежності у дітей з особливими потребами. Це включає пандуси, ліфти, широкі дверні прорізи та спеціально обладнані санвузли [3-5]).

Висновки. Архітектурне середовище відіграє вирішальну роль у розвитку дітей, впливаючи на фізичне, емоційне та соціальне благополуччя. Добре спроектовані простори сприяють активному способу життя, зменшують стрес і тривогу, а також сприяють соціалізації та інтеграції. Інтеграція дітей з особливими потребами в загальноосвітній простір має важливе значення для їхньої соціалізації та розвитку навичок. Універсальний дизайн забезпечує доступність і безпеку, зменшуючи бар'єри для дітей з особливими потребами. Архітектурне середовище може стимулювати навчання, мислення і творчість, а також сприяти емоційному комфорту, соціальній інтеграції та психологічній підтримці.

Список джерел

1. ДБН В.2.2-4:2018 Заклади дошкільної освіти. Будинки і споруди. – К.: ДБН В.2.2-4:2018 Заклади дошкільної освіти. Будинки і споруди. [Чинний від 2018-04-25]. Вид. офіц. Київ: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2018. 40 с. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199641891914122817?doc_type=2 (дата звернення 06.09.2024)
2. ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. [Чинний від 2021-12-30]. Київ: Міністерство розвитку громад та територій України, 2018. 64 с. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/2845903765012219876?doc_type=2 (дата звернення 06.09.2024)

3. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 19.12.2017 р № 2249-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/875-12> (дата звернення 06.09.2024)

4. Конвенція ООН про права інвалідів: Резолюція Генеральної асамблеї ООН № 61/106, прийнята на шістдесят першій сесії ГА ООН 2006 року (Конвенцію ратифіковано Законом України № 1767-VI від 16.12.2009). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення 06.09.2024)

5. Доступність до об'єктів житлового та громадського призначення для людей з інвалідністю. Видання V: метод. посіб. Київ: ВГСПО «Національна Асамблея інвалідів України». 2011. URL: <http://www.naiu.org.ua> (дата звернення 06.09.2024)

6. Осичанський В. В. Перспективи розвитку в Україні системи архітектурно-планувальної організації спеціальних закладів дошкільної освіти. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «БУД-МАЙСТЕР-КЛАС-2023»*. С. 47-48. URL: <https://drive.google.com/file/d/18Hg2JA7eP4qkqhJbW4szjTBIwela-9bW/view> (дата звернення 06.09.2024)

7. Паламар, С., Науменко, М. (2022). Універсальний дизайн закладів освіти України: доступність інформаційного простору. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка., (38 (2), 69–76. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2022.3811> (дата звернення 06.09.2024)

8. Шебек Н.М. Дизайн архітектурного середовища: виклики сьогодення. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Львів: НУ “ЛП”, 2018. № 895. С. 105-110. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/sa/vsi-vypusky/vypusk-895-2018/dyzayn-arhitekturnogo-seredovyshcha-vyklyky-sogodennya> (дата звернення 06.09.2024)

9. Універсальний дизайн: як стати ближче до учнів з особливими освітніми потребами. 2018. URL: <https://naurok.com.ua/post/universalniy-dizayn-yak-stati-blizhche-do-uchniv-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami> (дата звернення 06.09.2024)

10. Барладин О., Гончаренко О., Задорожна М. Фізична реабілітація дітей з особливими потребами в інклюзивних закладах освіти. III Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція з міжнародною участю «Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат» (23–24 квітня 2023 р.). С. 16-20. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/29697/1/1_Barladun_Goncharenko_Zadorozna.pdf (дата звернення 06.09.2024)

11. Кайдановська, О., Фінагеева, А. (2021). Архітектурні аспекти соціальної адаптації дітей із особливими психологічними потребами. Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування, (61), 359–366. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.61.359-366> (дата звернення 06.09.2024)

12. Як підтримати учнів з ООП. Адаптації середовища, стратегій, завдань і оцінювання. 2020. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-pidtrymaty-uchniv-z-oor-adaptatsiyi-seredovyshha-strategij-zavdan-i-otsinyuvannya/> (дата звернення 06.09.2024)

13. Завацький С. В., Морозова Г. О. Проєктування універсального дизайну соціального середовища для дітей з особливими освітніми потребами засобами ландшафтної архітектури. Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка. Чернігів: НУЧК, 2020. Том 162 № 6. С. 54-59. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/111> (дата звернення 06.09.2024)

14. Осичанський В. В. Перспективи розвитку в Україні системи архітектурно-планувальної організації спеціальних закладів дошкільної освіти. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ : КНУБА, 2024. Вип. 68. С. 325-334. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.68.325-334> (дата звернення 06.09.2024)

15. Осичанський В. В. Еволюція архітектури закладів дошкільної освіти на території сучасної України. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ : КНУБА, 2024. Вип. 69. С. 73-82. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.69.73-82> (дата звернення 06.09.2024)

References

1. DBN B.2.2-4:2018 (2018). Zaklady doshkilnoi osvity. Budynky i sporudy. [Institutions of preschool education. Buildings and structures]. Kyiv: Ministry of Regional Development, Construction, Housing and Communal Services of Ukraine. 40 p. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199641891914122817?doc_type=2 (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

2. DBN B.2.2-40:2018 (2018). Inkluzyvnist budivel i sporud. Osnovni polozhennia. [Inclusiveness of buildings and structures. Main provisions]. Kyiv: Ministry of Communities and Territories Development of Ukraine. 64 p. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/2845903765012219876?doc_type=2 (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

3. Pro osnovy sotsialnoi zakhyschenosti invalidiv v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 19.12.2017 r № 2249-VIII. [On the Fundamentals of Social Protection of Disabled Persons in Ukraine: Law of Ukraine No. 2249-VIII of December 19, 2017]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/875-12> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

4. Konventsiiia OON pro prava invalidiv: Rezoliutsiia Heneralnoi asamblei OON № 61/106, pryiniata na shistdesiat pershii sesii HA OON 2006 roku (Konventsiiu ratyfikovano Zakonom Ukrainy № 1767-VI vid 16.12.2009). [The UN Convention on

the Rights of Persons with Disabilities: UN General Assembly Resolution No. 61/106, adopted at the sixty-first session of the UNGA in 2006 (the Convention was ratified by the Law of Ukraine No. 1767-VI of 16.12.2009)]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

5. Dostupnist do ob'ektiv zhytlovoho ta hromadskoho pryznachennia dlia liudei z invalidnistiu (2011). [Accessibility to residential and public facilities for people with disabilities]. Vydannia V: metod. posib. Kyiv: VHSPO «Natsionalna Asambleia invalidiv Ukrainy». URL: <http://www.naiu.org.ua> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

6. Osyhanskyi, V. (2023). Perspektyvy rozvytku v Ukraini systemy arkhitekturno-planuvanoi orhanizatsii spetsialnykh zakladiv doshkilnoi osvity [Prospects for the Development of the System of Architectural and Planning Organization of Special Preschool Education Institutions in Ukraine]. Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh vchenykh «BUD-MAISTER-KLAS-2023, 47-48. URL: <https://drive.google.com/file/d/18Hg2JA7eP4qkqhJbW4szjTBIwela9bW/view> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

7. Palamar, S., Naumenko, M. (2022). Universalnyy dyzayn zakladiv osvity ukrayiny: dostupnist informatsiynoho prostoru [Universal design of educational institutions in ukraine: accessibility of information space]. Pedahohichna osvita: Teoriya i praktyka. Psykholohiya. Pedahohika., (38 (2), 69–76. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2022.3811> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

8. Shebek, N. (2018). Dizayn arkhitekturnoho seredovyscha: vyklyky sohodennya [Design of the architectural environment: challenges of today]. Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnikha”, (895), 105-110. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/sa/vsi-vypusky/vypusk-895-2018/dyzayn-arhitekturnogo-seredovyscha-vyklyky-sogodennya> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

9. Universalnyy dyzayn: yak staty blyzhche do uchniv z osoblyvymy osvitnimy potrebamy (2018). [Universal design: how to get closer to students with special educational needs]. URL: <https://naurok.com.ua/post/universalniy-dizayn-yak-stati-blyzhche-do-uchniv-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

10. Barladyn, O., Honcharenko, O., Zadorozhna, M. (2023). Fizychna rehabilitatsiya ditey z osoblyvymy potrebamy v inklyuzyvnykh zakladakh osvity [Physical rehabilitation of children with special needs in inclusive educational institutions]. III Vseukrayinska mizhdystsyplinarna naukovo-praktychna konferentsiya z mizhnarodnoyu uchastyu «Inklyuzyvna osvita: ideya, stratehiya, rezultat» (23–24

kvitnya 2023 r.), 16-20. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/29697/1/1_Barladun_Goncharenko_Zadorozna.pdf (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

11. Kaydanovska, O., Finaheyeva, A. (2021). Arkhitekturni aspekty sotsialnoyi adaptatsiyi ditey iz osoblyvymy psykholohichnymy potrebamy prostoru [Architectural aspects of social adaptation of children with special psychological needs]. *Suchasni problemy Arkhitektury ta Mistobuduvannya*, (61), 359–366. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.61.359-366> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

12. Yak pidtrymaty uchniv z OOP. Adaptatsiyi seredovyshcha, stratehiy, zavdan i otsinyuvannya (2020). [How to support students with SEN. Adapting the environment, strategies, tasks and assessment]. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-pidtrymaty-uchniv-z-oop-adaptatsiyi-seredovyshha-strategij-zavdan-i-otsinyuvannya/> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

13. Zavatsky, S., Morozova, O. (2020). Proyektuvannya universalnoho dyzaynu sotsialnoho seredovyshcha dlya ditey z osoblyvymy osvithnimy potrebamy zasobamy landshaftnoyi arkhitektury [Designing a universal design of the social environment for children with special educational needs by means of landscape architecture]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskyy kolehium" imeni T. H. Shevchenka* (162(6), 54-59. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/111> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

14. Osyhansky, V. (2024). Perspektyvy rozvytku v Ukrayini systemy arkhitekturno-planuvalnoyi orhanizatsiyi spetsialnykh zakladiv doshkilnoyi osvity [Prospects for the Development of the System of Architectural and Planning Organization of Special Preschool Education Institutions in Ukraine]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannya*, (68), 325-334. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.68.325-334> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

15. Osyhansky, V. (2024). Evolyutsiya arkhitektury zakladiv doshkilnoyi osvity na terytoriyi suchasnoyi Ukrayiny [The Evolution of the Architecture of Preschool Education Institutions in Modern Ukraine]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannya*, (69), 73-82. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.69.73-82> (data zvernennia 06.09.2024). (in Ukrainian).

Annotation

Viktor Osychanskyi, Postgraduate student of the Department of Architectural Design of Civil Buildings and Structures, Kyiv National University of Construction and Architecture.

The influence of the architectural environment on the development of children with special needs

The publication examines the impact of the architectural environment on the development of children with special needs. It analyzes how properly designed spaces can contribute to the physical, emotional, social and cognitive development of such children. Particular attention is paid to universal design, which ensures accessibility, safety and comfort for all users. The publication also discusses specific examples of architectural solutions that facilitate the integration of children with special needs into society, reduce stress and increase their motivation to learn and socialize. The study confirms the importance of taking into account architectural aspects when creating an inclusive environment that promotes the harmonious development of children with special needs. The topic of the influence of the architectural environment on the development of children with special needs is extremely relevant, since the architectural environment that takes into account the needs of children with disabilities promotes their social integration and equal opportunities in learning and development. This includes the accessibility of buildings, classrooms, playgrounds, and other spaces. An accessible and comfortable environment has a positive effect on children's emotional state, reducing stress and anxiety. This contributes to better adaptation and socialization. Implementation of universal design principles in educational institutions provides a comfortable and safe environment for all children, regardless of their physical abilities. This includes the use of special furniture, adapted teaching materials and technologies. In Ukraine, there are regulations governing accessibility and universal design in educational institutions. This helps to create conditions for equal access to education for all children. These aspects emphasize the importance of creating an architectural environment that takes into account the needs of children with special needs for their harmonious development and integration into society.

Keywords: architectural environment; universal design; inclusive environment.